

שיש לו דרך לשם (ב) יש להחמיר שלא לשלוח בידו כשלא קצין¹¹ שאף שאינו מורה כלום בהליכה כשביל ישראל מכל מקום מה שהוא מוציא האגרת מרשות לרשות ומעבירה ד' אמות ברשות הרבים או אפילו ככרמלית הוא עושה מלאכות אלו כשביל ישראל בשלא קצין¹² ומכל מקום אם יש שהות להגיע לשם קודם השבת מותר לשלוח בידו אע"פ שאין בו דואר קבוע שם¹³ לפי שאף אם לא ימצא האיש בביתו לא ילך אחריו כלל כיון שאין לו דרך לשם והוא אינו נושא אגרת זו בלא קציצה אלא מחמת שיש לו דרך לשם:

רמח דין המפליג בספינה והחולך בשיירא בשבת וכו' י"ד סעיפים:

א אין מפליגים בספינה¹⁴ בימים המלוחים¹⁵ פחות מג' ימים מעת לעת קודם השבת דהיינו מיום ד' ואילך ויום ד' בכלל האיסור: לפי שכל המפליגים בימים המלוחים¹⁶ יש להם בכל ג' ימים הראשונים צער ובלבול ושינוי וסת וגופם משתבר מנענוע הספינה¹⁷ ואין רוחם חוזרת עד לאחר שלשה ימים מעת לעת¹⁸ ואם יפליג פחות מג' ימים קודם השבת לא יהיה לו עונג בשבת.

כמה דברים אמורים כשמפליג לדבר הרשות¹⁹ אבל לדבר מצוה מותר להפליג אפילו בערב שבת²⁰ אע"פ שלא יהיה לו עונג בשבת לפי שהעוסק במצוה פמור ממצוה אחרת²¹.

קונטרס אחרון

(ב) יש להחמיר בו אף¹ אם פירוש המ"א² דחוק בלשון מהרי"י אבוהב וכו', מכל מקום הרי בתשובת מהר"ם סי' ר"ב מכבואר בהדיא לאיסור, ואין שומעין לאחרונים נגד גדולי הראשונים כשלא הביאו דבריהם וחלקו עליהם³, ואף הראב"ן⁴ שמיקל⁵ לפי פירושו היינו משום דס"ל דלא קיי"ל בבית הלל⁶ דאמרי עד שיגיע לבית הסמוך לחומה אלא רבוי עקיבא⁷ דאמר שיצא מפתח ביתו כמכבואר בדבריו ע"ש, וא"כ לפי מ"ש כל הפוסקים דגבי אגרת קיי"ל בבית הלל צריך להחמיר בזה אף לפי פירושו, זהו כוונת המ"א.

ועיין בב"י סי' ש"ית⁸ וסי' של"א⁹ דלהוסיף במלאכה יש אומרים שאינו אלא מדברי סופרים, והיינו כשמוסיף כשר קודם שיהן הקדרה על האש, ויש אומרים שאסור מן התורה, ובערוכין¹⁰ גרסינן ע"י נכרי ע"ש, אלמא דלהוסיף ע"י נכרי לא שרי אלא לצורך מילה, וא"כ הוא הדין לענין לא קצין דמחזי כשלוחו אין להקל מהאי טעמא, דהכי נמי מחזי כשלוחו בההוספה שמוסיף במשאו אגרת זו כמ"ש המג"א:

נד שולח וחדרין מרומנות ס"ה רב. הו"א ס"ה.
נה מ"א פס"ח.
נו הו"א שם ברעת מור"א. ש"ע ס"ה.

סימן רמח

א ברייתא שבת טו א, מור ושולע ס"א.
ב תשובת התנ"ש ס"ה שם. מ"מ פ"ל ה"ב. ש"ע ס"ב.
ג ב"י ריש ספ"י. הו"א פס"ב. וראה מ"מ וציונים. וראה לקמן ס"ג הדינו מיל"ד.

ציונים לקונטרס אחרון

יד לכללות ק"א זה ראה הע"ב בק"א ע' לו ואל"ך.
טו סק"ח.
טז ראה כללי הפוסקים וההוראה כלל ד.
יז סי' ש"ט. הועתק במ"א שם.
יח כשהשולח דר באותה עיר ויש לו לילך לשם.
יט ט, א: כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה.

ד תשובת התנ"ש מ"מ ושולע שם.
ה ר"ף שבת דף ט, א, ר"ש פ"א סי' ל"ח. מור ושולע ס"ב.
ו מור שם בשם הר"ף, לבש ס"א. וראה מ"מ וציונים.
ז שם בב"רייתא. מור ושולע ס"א.
ח ראה לקמן ס"ב מה נקרא דבר מצוה. ולענין שבת ענמה ראה לקמן ק"א ס"ה ד.
ט ר"ף ר"א"ש שם. לבש שם. מ"א פס"ו. וברע"ל סי' לח ס"ו וש"נ.

כ תוספתא שבת פ"א ה"י: כדי שיצא מן הפתח וקדש עליו היום.
כא ד"ה כתוב בא"ח.
כב ד"ה ומ"ש וכו'.
כג טו, א: נחיס ליה אנב אימיה (שמותר לחלל עליה השבת, ומוסיפים מים להחם עבור הבריית מילה).

הלכות שבת רמה

סג

ומכל מקום לכתחלה יפסוק עם הנכרי המולך הספינה שישבות ולא יוליכנה בשבת ואם א"כ אינו שובת אין בכך כלום' (א) ואם אי אפשר לו לפסוק עמו שגם עכשיו

קונטרס אחרון

(א) ואם אי אפשר בו' הנה הבי' ודאי לא ס"ל כמ"א שהרי דחה בסוף סי' זה¹ דברי רמ"ת, משום שא"כ למה הוצרכו למצוא היתר למפליגים בערב שבת הלא הכל מפליגים לדבר מצוה, ומאי קושיא הלא ענינו ראות שאין פוסקים לשבות כלל, לפי שאי אפשר, שהספינה הולכת רק בשביל הנכרים. ואין לומר דא"כ אפילו קודם ג' ימים נמי כמ"ש ראב"ן סימן ס' דגם בזה צריך לפסוק, שהרי משמעות הפוסקים אינו כן, ובפרט בש"ע שהיפך לשון הברייתא ודו"ק, וכן קשה גם כן ברמ"א סוף סי' זה. ועיין במ"א סימן תרי"ג² דמשמע שם דאף אם תבטל המצוה לגמרי לא יפליג כשאי אפשר לו לפסוק ואם גם כן נתכוון לזה באמת שהדבר תמוה מאוד לשיטת השי"ע שהטעם משום עונג וכשהולך לדבר מצוה פטור ממצות עונג שבת אם כן איך יבטל מצותו משום עונג שבת. ועיין בש"ך י"ד סוף סי' רס"ו דס"ל גם כן דלא כמ"א דאם לא כן לא השיג כלום על הרשב"ץ³. וראה ברורה לדעת הבית יוסף ושי"ך מדתנינא⁴ אין צרין על עיירתו כו' ובמלחמת מצוה מותר אף שיבטלו מעונג להר"ף⁵ וסיעתו וגם יחללו שבת להר"ה⁶ וסיעתו, מכלל דלדבר מצוה שרי לגמרי ואין צריך לפסוק אלא היכא דאפשר לרווחא דמילתא להוראת בעלמא שלא יהיה נראה כמבטל עונג שבת וכמחללו בידיים שלא לצורך מצוה ופקות נפש (ואפשר שלוח העתיק הטור ברייתא זו בסיומן רמ"ט להוכיח ממנה דהלכה כרשב"ג, והפוסקים כרבי סבירא להו דהיא דאפשר שאני).

וע"כ צריך לומר דהמ"א לא כתב כן אלא כשיודע שאפשר לעשות המצוה כשפליג אחר השבת כמו כשפליג קודם השבת דאז אין לו לבטל מצות עונג בודאי אלא בספק דהיינו שיפסוק עמו דאפשר שיקים אמונתו וישבות אבל בלא"ה אין לדחות מצות עונג שהיא מצוה עוברת מלפני אותה מצוה שאינה עוברת, כמו שכתב רמ"א סוף סי' תרפ"ז⁷, ולא חלק עליו המ"א שם⁸ אלא משום שהמ"א מצוה מבוטל בבביון, אבל הכא דמי למ"ש בסי' ע"ב⁹ דאין מוציאין המת סמוך לקריאת שמע ע"ש, אבל כשיש חשש שמא תבטל המצוה אחר השבת אין לו ליכנס לספק מחמת מצות עונג שבת שהרי העוסק כבר במצוה פטור ממצוה אחרת אפילו היא ודאי עוברת אע"פ שאפשר לו לקיים שתיהן אינו צריך לטרוח אחריה כמ"ש בסי' ל"ח¹⁰, אלא שמדברי סופרים יש לו לכתחלה להתחיל בעוברת אבל כשהשניה היא ג"כ ספק עוברת אין לו להניחה כיון שבאה לידו ראשונה אין מעבירין על המצות¹¹, ואמרו מצוה הבאה לידך אל תמצינה¹², הילכך צריך על עיירות כשהן מוכנים לכך שמא אחר השבת יארע איהו סבה ולא יהיו יכולין להתחזק לצור כמו עכשיו (אבל אין לומר דהתם שאני דבכל יום ויום שהם מוכנים לצור ואינן צרין עוברים על מצות כי החרם תחיימם¹³, וכן בגדון הש"ך אסור להניחו ערל, דא"כ בכל המצות שאין קבוע להם זמן נמי נימא הכי דכל שעה שיש בידו לקיימן ואינו מקיימן עובר על צווי המחייבו לקיימן. ועוד דבהדיא מבואר במ"א סימן תמ"ד סק"א משא"כ במילה כו'. ומיהו צ"ע מ"ש בסי' רמ"ט¹⁴ ותקט"ח¹⁵.

¹ שם ברייתא ודברי וכן פסק רמב"ם פכ"ד ה"ו ופ"ל ה"ג. ש"ע שם.

ציונים לקונטרס אחרון

א סק"א.	ד סק"ו.
ב ד"ה ומ"ש רבינו דלראות.	יא לעיל שם ס"ב.
ג המובא להלן ס"ב.	יב לעיל שם ס"ז.
ד סק"ח.	יג פסחים סד, ב.
ה תשב"ץ ח"א סי' כא, שאסר למול הגר ביום ה'.	יד רש"י מגילה ו, ב ד"ה אין מעבירין, וכדלקמן סי' ו יט, א.
ז שם, המבוארת כאן ס"א.	טו דברים ב, ז.
ח הובאה ברין שם ד"ה ת"ר אין מפליגין, ומבוארת לקמן ס"ה.	טז סק"ה, ולקמן שם ס"ו.
ט ס"ב.	יז סק"ה, וראה לקמן סי' שלא סיד, סי' תמו ק"א ס"ק ג. סי' תצה ק"א ס"ק ג.

הלכות שבת רמה

אומר שלא ישבות בשבת יש אומרים⁸¹ שאסור לו להפליג עד לאחר השבת (ומכל מקום אם יש חשש שתתבטל המצוה שהולך אליה מחמת אחר דרכו יש להקל וכן אם אי אפשר בקל למצוא ספינה לאחר השבת להפליג בה יש להקל בשעת הדחוק):

ב ואם הוא דרך מועט כגון מצור לצידון⁸² שאין שם אלא מהלך יום אחד⁸³ כשהררחה טוב⁸⁴ מותר להפליג אפילו לדבר הרשות בערב שבת בבוקר לפי שאפשר שיהיה רוח טוב ויגיעו לשם קודם הלילה⁸⁵ ובמקום שנהגו שלא להפליג בערב שבת כלל אפילו דרך מועט אסור להם לשנות מהמנהג⁸⁶ ע"ד שיתבאר בסיומן תס"ח⁸⁷ וביו"ד סימן רי"ד⁸⁸:

ג וכל זה בימים אבל בנהרות כיון שאין שום צער להמפליגין בהן⁸⁹ מותר להפליג בהם אפילו בערב שבת בכל ענין אם הספינה הולכת בשביל נכרים⁹⁰.

ואע"פ שהולך בשבת כמה פרסאות אין בזה משום איסור תחומין⁹¹ אפילו להאומרים התחום י"ב מיל הוא מן התורה⁹² שנאמר⁹³ אל יצא איש ממקומו דהיינו ממחנה ישראל שהיתה י"ב מיל מכל מקום כשמהלך על פני המים אין בזה איסור מן התורה⁹⁴ כיון שאינו דומה למחנה ישראל שהיתה כיבשה⁹⁵ ואע"פ שעל כל פנים יש איסור תחומין במים מדברי סופרים⁹⁶ מכל מקום אם הספינה מהלכת למעלה מ' טפחים מקרקע נהר אין בזה איסור אפילו מדברי סופרים לפי שיש ספק אם יש איסור תחומין למעלה מ' טפחים אפילו כ"ב מיל כיבשה כמ"ש בס"י ת"ד⁹⁷ וכיון שעל פני המים אין איסור תחומין אפילו י"ב מיל אלא מדברי סופרים לדברי הכל אם כן הרי זה ספק דברי סופרים שהולכין בו להקל בכל מקום⁹⁸.

אבל אם הספינה מהלכת למטה מ' טפחים⁹⁹ דהיינו שאין י' טפחים מים מתחת שולי הספינה עד קרקעית הנהר אסור לילך בה בשבת חוץ לתחום¹⁰⁰ אפילו נכנס לספינה שלשה ימים קודם השבת¹⁰¹ דהיינו מליל רביעי בשבת ואילך ואפילו אם הספינה

קונטרס אחרון

ואיך שיהיה מכל מקום לדינא הדבר ברור להקל בשעת הדחק או שיש חשש שמא תתבטל המצוה, דאף אם תמצוי לומר דהמ"א ס"ל גם בזה להחמיר מכל מקום כל כהאי גוונא יש לסמוך על הטור והב"י ורמ"א והש"ך להקל בדברי סופרים בשעת הדחק או במקום חשש ביטול מצוה:

יא ח"א סק"א ובס"י תריג ס"ק ט. וראה תוספת שבת סק"א. יב ראה קו"א סק"א. יג שם בביריתא. מור וש"ע שם. יד רש"י שם ר"ה ומצור לצידון. מור וש"ע שם. טו ב"י ר"ה ומ"ש ודרך מועט בשם ספר התרוסה ס"י רבה. סו"ת ג"ל"ת פה. מ"א סק"ה. טז ב"י שם. מ"א שם. יז תרבי"ם פ"ל ה"ג. ובמ"מ שמקורו מנחרא פ"ד דתפוזין ג. ג. והוא בב"י ר"ה וכתב הרמב"ם. שו"ע סו"א. יח סק"ה ט. יט סימן זה לא הגיע לירושלמי בשעת"ר, וראה שו"ע שם ס"ב. כ תשובת הרמב"ם שם. טור וש"ע ס"ב. כא כהלכתן ס"ו. וראה מ"ב וציונים.	כב תשובת הרמב"ם שם ובס"י. ש. וראה גם לקמן ס"י ת"ד ס"ו. כג ראה לקמן ס"י שני ס"א. כד שמות זק, כפ. כה רמב"ם שם. לבוש ס"ב. כו ראה גם לקמן ס"י שנה ס"ט, ששנעם זה לא הו' ימים ונחלים רת"ר. כז רמב"ם שם. לבוש שם. כח ס"א. כט שו"ת הרמב"ם שם. עולת שבת סק"א. תוספת שבת סק"ה. ל רמב"ם שם. שו"ע ס"ב. לא רמ"א ס"ב. לב ר"ח שבת יט, א. והוא בנזיר בשם י"ב.

הלכות שבת רמה

סה

משוקעת הרבה במים בענין שאצל דופניה יש במים עומק י' טפחים ותחת שוליה אין שם י' טפחים הרי זה אסור אפילו אם הוא יושב למעלה בענין שממקום ישיבתו יש יותר מ' טפחים ^א (ג) ויש מורוין ^ב כשהוא יושב למעלה מ' טפחים ואין רגליו תלויות

קונטרס אחרון

(ב) ויש מורוין בו עיין בב"ח ^א שדעתו להקל לגמרי. ואף רא"ם ^ב לא החמיר אלא כשיושב למטה מ' טפחים ע"ש. והמ"א ^ג סתם דברי הב"ח, אבל דברי רא"ם אין לנו לסתור להחמיר בדברי סופרים שכל המחמיר בדברי סופרים עליו להביא ראיה וטעם לדבריו כדתנן בפ"ד דידעים ^א.

והמ"א לשיטתיה אדל דס"ל בס"י רס"ו ^ב דכשהטוס מהלך בארץ הוה ליה כאילו הוא מהלך בארץ וה"נ מה שהספינה מהלכת למטה מ' טפחים הוה ליה כאילו הוא מהלך שם. אבל הב"י שם ^ג לא סבירא ליה הכי. וכן דעת אבן העזר סימן רמ"ו ^ד עיין שם שסתור דברי המ"א ^ה מהירושלימי דברכות ^ו דאזלא מחמתיה כדאיתא בפרק קמא דבבא מציעא ^ז לא אמרינן הכי כ"ש בספינה. וכיון שהרא"ם וכו"י ואבן העזר מקילין כדאי הם לסמוך עליהם בעת הצורך להקל בדברי סופרים.

וגם המ"א עצמו בהחלת דבריו שם לא אסר בטוס אלא משום דניחא השמישיתיה והוה כארעא סמיכתא כמו קרון להב"י שם ^ח. ואף שמשלשון רש"י ^ט משמע דכל שאינו נח כמו עמוד לא הוה כארעא סמיכתא מכל מקום הב"י שם סמך על הריטב"א ^י דס"ל דאף קרון הוה כארעא סמיכתא ע"ש בריטב"א והובא ג"כ ברלב"ח סימן כ"ח לפסק הלכה. ולפי זה הא דספינה לא הוה כארעא סמיכתא ע"כ היינו משום שאינה מהלכת בארץ כמו קרון וטוס וא"כ אין לחלק בין למעלה מ' טפחים בין למטה מ' טפחים אלא בין למטה מג' טפחים בין למעלה מג' טפחים דנפק מחותר לבדו ולא הוה כמהלכת בארץ.

ולא דמי ^{יא} למ"ש בס"י שני ^{יב} וס"י שני ^{יג} דהתם קל הוא שהקילו במים כדאיתא בגמרא ^{יד} ברוכתי טובי והוה דעת האגודה ^{טו} שהביא המ"א בס"י שס"ו סק"ה דס"ל דהלכתא כרב הונא ^{טז} ורב יוסף, ואב"י דיתוויא בעלמא קמדתי ורב א[ש]י אינו אלא מפרש דיתוויא דאב"י אבל מכל מקום הילכתא כרב הונא לגבי רב נחמן שהיה גדול ממנו הרבה ^{יז}. ולפי זה דוקא לענין היתר טלטול במים אמרינן גוד אבל לענין טלטול בתוך הספינה לא אמרינן בה גוד ^{יח}. ואפילו להחמיר לא אמרינן כמבואר בטור וש"ע בס"י שני ^{יט} שהקילו בגוזזטרא אלא אם כן חלון פתוח לה

לג מ"א סק"ו.
לד רא"ם ב"יאים (השלם סי' ערך קמו, ב). הובא בב"ח ד"ה ר"י אפר. מ"א שם. וראה לקמן סי' רסו ס"ג.

צינונים לקונטרס אחרון

יה ד"ה ור"י.
יט כ"י יאדים (השלם סי' ערך קמו, ב). הובא בב"ח שם.
כ סק"ז.
כא משנה ג.
כב סק"ז. וראה לקמן שם ס"ז.
כג בסוף הסי'.
כד סעיף ג.
כה רסו רסו שם ובס"י רמו ס"ק יב.
כו אוצ"ל: דביצה (פ"ה ה"ב). ואולי חסרה כאן שורה, ותוכנה: ואין לומר כמיש המ"א סי' רמו ס"ק יב טעם שהאדם הורכב אינו עושה איסור כיון שהוא אינו עושה כלום (כמו שהביא שם מהרא"ש במע הרשב"ם), שהיא אולא מחמתיה כו'.
כז ח, ב.
כח ס"י רסו. וברלקמן שם ס"ז. משא"כ כאן

בספינה לא שייך טעם זה כדלקמן.
כט עירובין מג, א ד"ה סתם ספינה.
ל עירובין מג, ב ס"ה"ש שם בחד בשבא.
לא כלומר ואין אומרים כאן גוד אחית דופני הספינה כאילו מגיעת עד הקרקע, דלא דמי כו'.
לב סעיף א.
לג סעיף א.
לד ראה שבת ק"א, ב ורש"י.
לה שבת סי' קיג. וכן נפסק לקמן סי' שנה ס"ז (שאין אומרים גוד אחית לגבי תוך הספינה). ונתבאר גם לקמן שם ק"א ס"ק א.
לו שבת ק"א, א.
לז וכו"ה לקמן שם. ראה ע"י"ז תוס' עירובין נז, ב ד"ה רב הונא. כללי המסקנים והתוראה כלל ה.
לח ראה לקמן שם טעם נוסף דלא אמרינן בה גוד. לט ס"א.

לתוך מטא מי' טפחים אם הספינה מהלכת למעלה מג' טפחים ואין איסור אלא כשיושב על שולי הספינה ואין מעל שוליה עד הקרקע י' טפחים או שיושב על דבר אחר ואין מעל אותו דבר עד הקרקע י' טפחים ויש לסמוך על דבריהם כשצריך לכך¹⁷:

ד' ואם הוא מסופק אם היא מהלכת למעלה מי' טפחים או למטה מי' טפחים הרי זה מותר שכל שיש ספק בדברי סופרים הולכין להקל ואין צריך להחמיר אלא כשידוע כבורר שיש איסור מדברי סופרים¹⁷:

ה' ואם נכנס לספינה קודם ג' ימים לפני השבת דהיינו בשלישי בשבת או קודם לכן מותר לילך בה בשבת חוץ לתחום אף אם ידוע לו שמהלכת למטה מי' טפחים¹⁷ או אפילו למטה מג' טפחים¹⁷ דכיון שאיסור תחומין אינו אלא מדבריהם (ז) לא רצו

קונטרס אחרון

ע"ש במ"א¹⁸ ובתוס'¹⁸ ורא"ש ריש פרק כל גנות¹⁸ ודו"ק וא"כ בנידון דידן י"ל ג"כ דלא אמרינן גוד.

ואף אם תמצי לומר דאמרינן גוד וכן אף לפי מ"ש המ"א בתחלת דבריו בס"י שס"ו¹⁹ כרב נתנן מכל מקום בנידון דידן ע"כ צריך לומר דאפ"ה לא הוה כארעא סמיכתא לענין תחומין דאם לא כן אף שהיא מהלכת למעלה מי' טפחים נמי מאי שנא מקרון אי אמרינן גוד.

ולפי"ז אף כשמהלכת למטה מג' טפחים לכאורה אפשר דלא מיתסר להרא"ם, דהא דמחמירין בכהאי גוונא גבי עמוד בהוורק¹⁹ משמע דמשום גוד נגעו בה דאין להחמיר מתורת לבוד¹⁹ דהא לא אמרינן לבוד להחמיר כל כך שיהא נחשב כהגיע לארץ ואפ"ה יעלה למנן י' טפחים כמ"ש המ"א סוף ס"י תרל"ב¹⁹ אבל בגוד אין צריך שיהא כהגיע גופו לארץ אלא מושכך חדרו כו'. ואפילו להחמיר, שהוורק על גבי גווטרא חייב. ומ"ש בס"י תרל"ב ס"ק ב' היינו משום דחבטו רמי הוא שמגיע גופו למטה.

ומיהו בפ"ק דעירובין¹⁹ גבי חבלים ובהוורק דף צ"ז ובכמה דוכתי¹⁹ מבואר דמשום לבוד נגעו בה אפילו להחמיר לחייב הוורק לשם מרשות הרבים גמורה, וצריך לומר שלא כתב כן המ"א אלא גבי סכך פסול, דעיקר הלבוד שם אינו אלא בשביל להחמיר בלבד לצורך הפסולים, אבל כאן אין עיקרו בשביל להחמיר בלבד. ולפי"ז בנידון דידן יש להחמיר כשמהלכת למטה מג' טפחים משום תורת לבוד. דאף אם תמצי לומר דנידון דידן דמי כעיקרו להחמיר בלבד, מכל מקום הא כתב המ"א ס"י תק"ב¹⁹ דכהאי גוונא אמרינן לבוד אפילו להחמיר ע"ש ובס"י תרל"ב ודו"ק:

(ג) לא רצו להחמיר כן הוא במהרי"ק¹, ואף שמשלשן הדרכי משה²⁰ ומ"א ס"ק א' אפשר ללמוד דדוקא כשיש חשש סכנה אם יצא ממנה בשבת שרי דומיא דסעיף ד', מכל מקום מסתימת

לה ראה ק"א שם. וראה לק"ש תכ"ח ע' 126 הערה 15.
 לו דוח"ס בתשובת שם. הובא בב"י. שו"ע ס"ב. ונ"ה לקמן ס"י תר"ג. וראה מ"מ וציונים.

ציונים לקונטרס אחרון

- מ סק"א. לקמן שם ס"א. ועד"ז הוכיח לקמן שם ק"א סק"א וסק"ב.
 מא עירובין פט, א ד"ה במחיצות.
 מב שם ס"י ב.
 מג סק"ה.
 מד ק"א, א.
 מה ראה לקמן ס"י שמה ס"ג אם הוא מטעם לבוד.

לו רבינו הגאון שבת ט, א. ס' התירוה ס' רבה. תהרי"ק שורש מה. רמ"א ס"א.
 לח תהרי"ק שם. וכלעיל סוף ס"ג.

מו ס"ק ה.
 מז טז, ב.
 מח ראה לקמן ס"י שנה ס"א.
 מט ס"ק ט.
 נ שורש מה.
 נא ס"ק א.

הלכות שבת רמה

סז

להחמיר כל כך לאסור כשנכנס לספינה קודם ג' ימים כיון שהוא אינו עושה כלום והספינה היא שמוּלכּה אותו מחוץ לתחום.⁹⁷

ואפילו אם הוא בענין שאפשר שיצטרך הישראל לחלל שבת בהולכת הספינה⁹⁸ אפילו במלאכה האסורה מן התורה מפני פיקוח נפש אעפ"כ מותר לו ליכנס בתוכה קודם ג' ימים שהרי עכשיו הוא נכנס בהיתר וכשיגיע השבת ויצטרך לעשות מלאכה מפני פיקוח נפש מותר הוא ואין כאן חילול.⁹⁹

אבל תוך ג' ימים קודם שבת אסור ליכנס לתוכה¹⁰⁰ אפילו אם היא מהלכת למעלה מ'¹⁰¹

קונטרס אחרון

לשון רמ"א בהג"ה¹⁰² משמע דבכל גוונא שרי, שהרי לא הזכיר כלל שיצטרך, עד אח"כ. וכן בדרכי משה משמע שהסכים למהרי"ק לדינא, אלא משום שבמהרי"ק מבואר דלהרי"ף דאינו מחלק בין תוך ג' לקודם ג' לענין תחומין ע"כ סבירא ליה דאין איסור כלל משום תחומין בספינה כדעת רשב"ם¹⁰³ כיון שהספינה הולכת מאליה, והשיג עליו הבי"ם¹⁰⁴ מתשובת הרמב"ם¹⁰⁵ וכן באמת אין לא קיימא לן כרשב"ם¹⁰⁶, מכל מקום איסור זה אינו מדאורייתא אף גבי קרון, אף למ"ד י"ב מיל דאורייתא, דלכולי עלמא לא שייך תחומין כשהספינה הולכת¹⁰⁷ כמבואר במהרי"ק לשיטת ר"י¹⁰⁸. והבי"ם חלק עליו במ"ש להקל קודם ג' אף מדרבנן דלא גזרו כל כך, וכונתו¹⁰⁹ דכיון דההלכה מצד עצמה אין בה איסור משום תחומין אלא שהכמים גזרו שלא ליכנס לתוכה שנתא מוליכה אותו בשבת חוץ לתחום, וקודם ג' ימים לא גזרו כדעת ר"ת¹¹⁰, שהרי"ף שחלק על ר"ת סבירא ליה כרשב"ם דמותר ליכנס¹¹¹, ועל זה חלק הבי"ם דהרי"ף לא ס"ל כרשב"ם. ועל זה כתב בדרכי משה דאעפ"כ העיקר כדעת ר"ת דקודם ג' לא גזרו, והביא ראיה ממה שלא גזרו להפליג למקום סנה קודם ג' אף שיוזע שיחלל בימים, וכל שכן הכא דלא גזרו קודם ג' אף שיוזע שהספינה יוליכנו חוץ לתחום. וראיה ברורה מרבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהלכו בספינה¹¹² חוץ לתחום ברקק¹¹³ שאין בו י' טפחים¹¹⁴, אף אם תמצא לומר שהפליגו קודם ג' מכל מקום סתם רקק אין בו סנה לשבות בשבת, ואין לומר שפסקו עמו לשבות ולא שבת, דמכל מקום לכתחלה איך סמכו על הפסיקה אם היה איסור בדבר הרי אין הנכרי נאמן על זה כמ"ש סי' רמ"ז¹¹⁵ (ואין לומר דבפניו שאני שהרי הוכיח סופו שלא שבת) וכן משמע בהרי"א ברי"ף¹¹⁶ ורא"ש¹¹⁷ דאף לדבר מצוה שפוסק לשבות אעפ"כ אין היתר אלא כשעומק י' טפחים. והשגת הבי"ם על מהרי"ק לדעת הרי"ף צע"ג ודו"ק¹¹⁸:

מ דו"ה ברמאר שבת יט, א. ש"ת הריב"ש סי' י, ה, יח, קא, קנב. רמ"א סי' א. ש"ע סי' ד. וראה ש"ת צ"צ חו"ד סי' צב. אג"ק חו"ד ע' שענ. לק"ש חפ"י ע' 518. קצור הלכות העדה 13-14.
מא סי' סק"ג. וראה בה עור לקמן סי' יג. וראה חקרי הלכות חו"ד ע' לד, א.
מב חו"ה וריב"ש שם. רמ"א סי' ב.

לט רשב"ם בתוס' עירובין מג, א ד"ה הלכה (אף בנכנס בערב שבת. אלא שבה לא קי"ל כותיה, כמבואר בקונטרס אחרון סי' ג). מנח"א שם. וראה לקמן סי' מ. שמעמ"ס זה אם נכנס בערב שבת ויודת גזירת לשום כשבת. ולקמן סי' תה סי' מ. שמעמ"ס זה אם נכנס בערב שבת אינו נקרא יצא לדעת.

ציונים לקונטרס אחרון

- נט של מהרי"ק שם.
- ס שבת יט, א.
- סא לספינה אפילו בערב שבת.
- סב משנה עירובין מא, ב.
- סג גמרא שם מג, א.
- סד רש"י שם ד"ה ברקק.
- סה סעיף ז.
- סו שבת שם.
- סז ס"ק דשבת סי' לת.
- סח ועפ"ז נפסק לקמן סי' ס, שלצורך מצוה מותר רק כשיש חשש סנה כשיצא, וקודם ג' ימים מותר אפילו בלא חשש סנה.

- נג סעיף א.
- נג בתוס' עירובין מג, א ד"ה הלכה (אפילו בנכנס בערב שבת או בשבת).
- נד ד"ה ומ"ש רבינו יש מפרשים.
- נה תשובות הרמב"ם סי' שח.
- נו ש"ת מהרי"ק סי' מה (רוב הפוסקים נחלקו עליו).
- נז משא"כ כשהוא עצמו מנהיג אסור מדאורייתא בקרון, כדלקמן סי' רטו סי' יז. וראה זכרון יוסף סי' ורא.
- נח בתוס' עירובין שם, שחלק על הרשב"ם שם שמחיר מטעם זה אף לכתחלה.

מפחים אם יודע שיצטרך לחלל שבת מפני פיקוח נפש אפילו בדבר שאינו אסור אלא מדברי סופרים¹⁰¹ לפי שנראה כנכנס ככוונה למקום סכנה כדי שיחלל שבת אח"כ¹⁰².

ומה שאין חוששים לכך קודם ג' ימים הוא לפי שג' ימים הראשונים שבשבוע הן נקראים ימים שאחר השבת העבר ואינם מתייחסים לשבת הבאה¹⁰³ לפיכך אינו מהווים ליותר בהם שלא לעשות בהם דבר שיודע שיצטרך אח"כ לחלל שבת הבאה שבשינוע שבת ויצטרך לחללו מפני פיקוח נפש מותר הוא ואין כאן חילול¹⁰⁴ משא"כ בג' ימים האחרונים שבשבוע שנקראים ימים שלפני השבת ומתייחסים לשבת הבאה מחויב הוא מדברי סופרים¹⁰⁵ להזהר בהם שלא לעשות בהם דבר שיודע שיצטרך אח"כ לחלל השבת שלא יחיה נראה כאלו מתכוין בעשייתו כדי לחלל השבת אח"כ¹⁰⁶:

ז אפילו אם ידוע לו שלא יצטרך לחלל השבת כלל שהנכרים עושים הכל מכל מקום אם עיקר ההליכה של הספינה הוא בשביל ישראל כגון שרובה ישראל¹⁰⁷ אסור ליכנס בתוכה בתוך ג' ימים שלפני השבת אפילו אם היא מהלכת למעלה מן המפחים לפי שמה שהנכרים עוסקים בהולכת הספינה בשבת יש בזה איסור גמור¹⁰⁸ (אע"פ שהם עוסקים מעצמם בלא אמירת ישראל והם מתכוונים למוכתם לקבל השכר שקצצו להם בעד שיוליכו אותם למוחו הפצם והרי הם קבלנים לכך ומותר להניח לקבלן שיעשה מלאכתו בשבת¹⁰⁹ מכל מקום כאן) שהישראל נהנה בשבת עצמה מגוף המלאכה שעושה הנכרי כשבילו בשבת (הרי כל המלאכה נקראת על שם הישראל שאף על פי שהנכרי מתכוין כדי שיעזוב לו טובה מזה מכל מקום כיון שעבדו בשעת עשיית המלאכה י"ב לישראל הגאה ממנה הרי היא נעשית כשבילו יותר מכשביל הנכרי שהנכרי י"ב למחברו בשביל הישראל אלא שעושה כן בעד השכר שיתן לו¹¹⁰ ואינו דומה לקבלן המתקן כלים לישראל בשבת שאין הישראל נהנה בשבת עצמה מגוף מלאכה זו אלא לאחר השבת¹¹¹ כשיגמרום וישתמש בהם) ולפיכך אין היתר לעולם ליכך בשבת בספינה המהלכת בשביל ישראל אלא שמפני הסכנה מותר הוא כיון שכבר נכנסו לתוכה ואם לא ילכו בשבת יסתכנו א"כ אין ליכנס לתוכה אלא קודם ג' ימים שלפני השבת מטעם שנחבאר:

ז וכל זה כשהולך לדבר הרשות אבל לדבר מצוה מותר להפליג אפילו בערב שבת¹¹² אפילו בספינה המהלכת למטה מן המפחים אפילו הוא בענין שבשינוע קרוב לעיר אפשר שיצטרך ליכך חוץ לתחום מפני הסכנה ואפילו הספינה הולכת בשביל ישראל ואפילו יצטרך לעשות מלאכות האסורות מן התורה דכיון שעבדו מפליג

נג כדלקמן סי' רב ס"א. סי' רעו ס"א. וראה חקרי הלכות ח"ד ע' לה, ב.

נג ריב"ש סי' יח. וראה לקמן סי' רב ס"א. וראה תהלה לדוד סק"א. מגירה במחורה סק"א ד"ה: ושמשעו בהר"ן.

נד ברייתא שבת י"ג, א (לפירוש ד"ה וסיעתו לענין תחומין, לפירוש ד"ה וסיעתו לענין שיצטרך לעשות מלאכות, ולפירוש הרמב"ן וסיעתו לענין מלאכת הנכרי, וכדלעיל סי' א' לפירוש הר"ף וסיעתו לענין עונג שבת). ריב"ש סי' י, קא. הובא בב"י שם. אלהו רבה ס"ק ג. וכדלעיל סי' א' לענין עונג שבת. וראה לקמן סי' י"ב וק"א ס"ק ה, כי אפשר שבמקום מצוה יורדות חוששות אלו גם כשנכנס בספינה בשבת, והחשש בשבת הוא רק מהמת יורדת שש דלקמן סי' ט.

מג ריב"ש סי' יח. מ"א סי' יג. תוספת שבת סק"י.

מד ח"ה וריב"ש שם.

מה ריב"ש סי' קא. מ"א סק"ג. ובדלקמן סי' רעט ס"ח וש"נ.

מו ריב"ש ופ"ז שם.

מז ראה תוספת שבת סק"ד וסק"ה.

מח ראה לקמן סי' רעו סי' לענין מחצה על מחצה.

מט וראה זמרת יוסף סי' קה. מ"ט וציונים.

נ רבב"ן הובא בר"ן שבת י"ב, א ד"ה תגו רבב"ן רבנו

יורום תב"י יב ח"ה (קא, סע"א) שו"ת ריב"ש סי' ז

וה"ק. מ"י ד"ה וה"ו יודע.

נא כדלעיל סי' רבד ס"א וש"נ.

הלכות שבת רמה

סמ

ביותר לא גזרו חכמים כשהולך לדבר מצוה אף שיצטרך אח"כ לחלל שבת מפני פיקוח נפש.

ומכל מקום לכתחלה יפסוק עם הנכרי שישבות ולא ילך בשבת כשלא יהיה אז חשש סכנה בדבר ואם אח"כ לא ישבות וילך אף שאין חשש סכנה בדבר אין בכך כלום¹⁰¹.

ח אבל לחלל שבת לצורך מצוה אפילו בדבר שאין בו אלא איסור שבות מוכרי סופרים לא התירו אלא אם כן הוא שבות דשבות כמ"ש בסמ"ק ש"י¹⁰² לפיכך אם אין שם חשש סכנה כשיצא מהספינה ולא ילך עמהם הו"ן לתחום בשבת אסור לו להפליג בה לילך עמהם גם בשבת¹⁰³ אם היא מהלכת למטה מ' מפחים אע"פ שהולך לדבר מצוה¹⁰⁴ אלא א"כ נכנס לתוכה קודם ג' ימים שלפני השבת¹⁰⁵.

ט וכן אסור לו ליכנס בספינה בשבת עצמה¹⁰⁶ אע"פ שהולך לדבר מצוה¹⁰⁷ אפילו מהלכת מעלה מ' מפחים ואפילו לילך לתוך התחום¹⁰⁸ ואפילו היא מהלכת בשביל נכרים¹⁰⁹ לפי שאסרו ליכנס כלל בספינה בשבת אפילו אינה מהלכת כלל אלא צפה על גבי המים כמו שיתבאר בס"י של"ט¹¹⁰ לפי שנראה כאילו הוא עצמו צף ויש על פני המים¹¹¹ ואסור לשוט בשבת משום גזירה שמא יעשה הבית של שיימין¹¹² שמלמדן את עצמן לשוט במים על הבית¹¹³.

אבל כשנכנס לספינה מערב שבת אע"פ שהולכת גם בשבת ונראה כשט לא גזרו חכמים¹¹⁴ כיון שהוא אינו עושה כלום בשבת¹¹⁵ שמאליו הוא שט ע"י כניסתו לתוכה מערב שבת שהיא שעת היתר אפילו לעשות הבית של שיימין¹¹⁶ ולפיכך אפילו אם היא מפלגת מהבשוה בשבת עצמו אין בכך כלום כיון שנכנס לתוכה מערב שבת¹¹⁷ ומכל מקום אם (ו) יצא ממנה ליבשה אסור לו לחזור לתוכה בשבת¹¹⁸ לפי שבכניסה זו שבשבת יש בה איסור משום שט¹¹⁹.

יח ויש מתירידי¹²⁰ ליכנס בתוכה ולהפליג בשבת אם קנה בה שביתה מערב שבת דהיינו שהיה בתוכה מתחלת בין השמשות עד שהשכה¹²¹ דכיון שבתחלת כניסתה

קונטרס אחרון

(ד) יצא ממנה בו אבל אם לא יצא ממנה מותר ליצאת מספינה כדאייתא בהדיא ריש

- נה ברייתא שבת יש כרכי (כלל הפירושים הג"ל).
 וכדלעיל ס"א לענין עונש שבת.
 נו סעף יב.
 נז ראה ר"י בתום עירובין מג, א סו"ה הלכה, לענין קרון (כיון דאפשר לו לירד אמרו). וערו"ו בספינה כשאפשר לירד כלי סכנה. וראה עולת שבת ס"ק ב. אלה זמא ס"ק ה. תהלה לזרז ס"ק ב. מ"מ וציונים.
 נח ור"ף שבת יג, א. רד"ש שם פ"א סי' לח (ולא נתבאר שם ההילוק אם יש חשש סכנה בו).
 נט מתיריק שיש מנה, שבה גם הר"ף יודה. ונתבאר לעיל בקרי"א סוף ס"ק ג.
 ס שבת קט"ז, ב. ר"י ורצ"ב"א בתום עירובין מג, א ד"ה הלכה. רד"ש שם פ"ד סי"ג. מור סוף סי' שלט.
 סא בחי' הל' יוד"כ מו"ה ברחיצה נגלו. הובא במור סי' הר"ג. שיע' שם סי"ג. ח"א סי' תריג"ג קכ"ה.
 לקמן שם סי"ג.
 סב תוספת שבת יט, א ד"ה אין מנפליג תוס' ורא"ש עירובין שם.
- סג** דבדו מורי' בנגרא שבת קל"ג, ב. ובתוס' ורא"ש עירובין שם.
סד סעף י.
סה רצ"ב"א בתום עירובין שם. רד"ש שם. מור כאן ובסי' שלט. ב"ח ד"ה ר"י אבר.
סז ביצה לו, ב. וברלקמן סי' שלט ס"א.
סח רש"י שם ד"ה הבית. וברלקמן שם.
סט רד"ש שם לפירוש ב"י ד"ה ומ"ש רבינו ור"י אבר.
סע רש"י בתום עירובין מג, א ד"ה הלכת (שנפגם זה מותר לילך בה בשבת חזין לתחום, אלא שבה לא קריל כותיה, כדלעיל סי' ושי"ג). וראה מ"מ וציונים.
ע ראה ענין בן פהמא סי' יד.
עא שו"ת הרא"ש כלל בב סי' יב. שיע' ס"ג.
עב ר"י בתום ורא"ש בעירובין שם. שו"ת הרא"ש שם. שיע' שם.
עג מ"א סק"י.
עד בחי' הל' שבת פ"א. הובא במור רמ"א סי"ג.
עה ברלקמן בסוף הסעף ושי"ג.

הלכות שבת רמה

היתה שביתתו בתוכה נעשית היא כביתו¹⁰ ואף שיצא ממנה אה"כ ושהה הרבה כיבשה ואפילו לן שם¹¹ לא הפסיד בזה שביתתו שבספינה רק שיוחר לחזור לאותה ספינה שקנה בה שביתה ולא יכנס לספינה אחרת¹² וכן נתפשט המנהג בקצת מקומות¹³ ואין למחות בידם¹⁴ אף שהעיקר כסברא הראשונה כיון שיש להם על מי שישמכו.

ומכל מקום לאחר שהפליגה הויץ לתחום אסורים לצאת ליבשה אפילו נכנסה לתוך עיר המוקפת חומה לדירה כמ"ש בס' ת"ה¹⁵.

ויש נוהגין עוד לסדר שלחן בספינה ולהדליק שם נרות¹⁶ ולעשות קידוש¹⁷ כדי שיתפרסם לכל שקנו בה שביתה¹⁸ ולא יחשדו אותם כשפליגו בה למחר ביום.

ומכל מקום צריכים להזהר שישבו שם בספינה כל בין השמשות עד שתחשך ולא יצאו ממנה כלל באמצע בין השמשות¹⁹ שבכל רגע ורגע שבבין השמשות יש ספק שמא הוא תחלת הלילה²⁰ וברגע של תחלת הלילה צריך להיות בספינה כמו שנתבאר:

י ואפילו אם הל' יו"ט בערב שבת יכול לקנות בו שביתה²¹ ואין בזה משום הכנה ואף אם קנה שביתה בערב יו"ט אינה מועלת לשבת שלאחריו וכן אם קנה שביתה בערב שבת אינה מועלת ליו"ט שאחר השבת וצריך לחזור ולקנות שביתה בבין השמשות של מוצאי שבת ליו"ט וכן הדין בב' ימים טובים של גלויות אבל בב' ימים טובים של ראש השנה די בשביתה שקנה בערב יו"ט הראשון אף ליו"ט השני כמו שיתבאר כל זה בס' תמ"ז²²:

יא וכל זה כשמפליג בנהר והספינה הולכת כשכל נכרים ומהלכת למעלה מ' מפחים²³.

ואף אם מוליכים אותה ע"י בהמות המהלכים בשפת הנהר אין בכך כלום²⁴ ואינו רומה לקרון שמוליכים אותו בהמות שאסור להלך בו אפילו בתוך התחום גורה שמא יתתוך ומורה להנתיב בה הבהמות כמ"ש בס' ש"ה²⁵ לפי שהיושב בקרון קרוב הוא אצל

קונטרס אחרון

פ"ד דעירובין²⁶ כקופץ מספינה לספינה²⁷, ומ"ש המ"א סוף ס"י של"ט²⁸ היינו לדעת הרב בהגיה²⁹ דמיירי כשיצא ואין היתר אלא משום דה"ל כביתו לכן אסור בספינה אחרת³⁰:

<p>פ הנהר אשרי עירובין פ"ד ס"ג ר"ה אי אפשר. הובא בב"י ר"ה ומ"ש רבינו בשם בד"ג. מ"א ס"ק יב. וראה לקמן ס' תה ס"ו.</p> <p>פ וראה שבת לד', כ. תוס' שם ר"ה ספק בשם ר"ת. לקמן ס' שצג ס"ג. וראה מ"ב וציונים.</p> <p>פ מ"א מוס"ק יא. והיינו באופן שתבאר לקמן ס' שלט ס"י.</p> <p>פ ס' זה בשנוי"ר לא תגע לדיוג, וראה טור ושוע"ע שם ס"א. מ"א שם ס"ק א. לקמן ס' תר ס"ד.</p> <p>פ רבלאו הכי אמרו תוך ג' ימים, ברלעיל ס"ה.</p> <p>צ תהדי"ק שורש טה. רמ"א ס"ב.</p> <p>צ מעיק כב.</p>	<p>ע מ"א ס"ק יא.</p> <p>ע תהרות אשרי שם.</p> <p>ע מ"א ס' יב טב"ש ס"ק ג. וראה קונטרס אחרון ס"ק ד.</p> <p>ע הובא בתוס' וברא"ש עירובין שם. ר"ן שבת שם ר"ה ולפי"ך נהגון. ריב"ש ס' קנב (לענין תחומים. ומה למורו גם לדנו של בד"ג).</p> <p>פ רמ"א ס"ג.</p> <p>פ מעיק ו' ש"ג.</p> <p>פ תוס' רמ"ש עירובין שם. ר"ן וריב"ש שם.</p> <p>פ רמ"א שם.</p> <p>פ ד' שם. מ"א ס"ק יב.</p>
--	--

ציונים לקונטרס אחרון

סט מב, ב (דאסור רק כשיש איסור תחומים).
 ע' ראה פתח הדביר א"ח דף כז, ב.
 ע"א ס"ק יג.

עב ס"ג.
 עג כמבואר ברש"י שם ד"ה אי נמי כקופץ; וכאורי מחיצותיה של זו לא שבת. וכ"ה לקמן בפנים.

הלכות שבת רמה

עא

הבהמות ודרך הוא שלפעמים הוא מנהיג הבהמות אבל היושב בספינה רחוק הוא מבהמות המהלכות בשפת הנהר ומולכים את הספינה ע"י הכלים ארוכים ואין דרכו לעולם להנהיג אותן²³;

יב ובמקום שנהגו להפליג אף בימים המלוחים (מערב שבת ה) או אפילו בשבת ע"י קניית שבתה מערב שבת²⁴) אם אינם הולכים למייל אלא לסחורה או לראות פני הבורים אין למחות בידם²⁵ לפי שיש מי שאומר²⁶ שכל מה שהארס הולך לסחורה אפילו יש לו מזונות והולך לסחורה הרוחה²⁷ או שהולך לראות פני הבורי חשוב הכל דבר מצוה לענין זה שמוותר לו להפליג בתוך ג' ימים לפני השבת אע"פ שיתבטל מעוננו שבת וגם אף ש אפשר שיצטרך לעשות מלאכה גמורה בעצמו מפני פקוח נפש ואינו חשוב דבר הרשות אלא מי שהולך (1) למייל בלבד²⁸;

יג היוצאים בשירא במדבר והכל יודעים שהם צריכים לחלל שבת כי מפני הסכנה לא יוכלו לעכב לברם במדבר בשבת אסורים לצאת תוך ג' ימים לפני השבת²⁹ מטעם שנתבאר למעלה³⁰ אלא א"כ הולכים לדבר מצוה כגון לעלות לארץ ישראל שאז אם

קונטרס אחרון

(ד) או אפילו בו עיין ברלב"ח³¹ שהתיר אף בלא קניית שבתה (וכן כתבו המגיד משנה³² ובי"י ודרכי משה³³ בשם מהרי"ק³⁴), ועל זה כתב המ"א³⁵ דאין להקל, אבל על ידי קניית שבתה מנא לן למחות בשבת יותר מבערב שבת, כיון דלדבר מצוה חשבינן להו ולכן פטורים מעוננו, וכן אף אם יצטרך לחללו לא גזרו לדבר מצוה כיון שבשעת ציצאתו אינו מחללו כלל, א"כ אף בשבת מנא ליה למחות. ובפרט לפי מ"ש המ"א³⁶ לבה"ג דה"ל כנכנס לביתו:

(1) למייל בלבד בו עיין מ"א סוף סי' שליט"ג³⁷ דכתב הא דרי"י הלוי³⁸ לענין ההפליג בשבת בלא קניית שבתה. אבל כאן³⁹ אם כוונתו לאסור לדעת ר"ת צ"ע, דמשמע מר"ת שכל שאינו הולך למייל לא מקרי דבר הרשות. וכן כתב באור זרוע⁴⁰ בפשיטות. ועוד דהא להר"ח נמי אינו יודע אם יהיה כדארמין ב' מקום שנהגו⁴¹ שאין אדם יודע כמה משתכר. ועוד דהא ר"ת יליף לה⁴² מהתול המועד⁴³ ובתול המועד ודאי שרי משום ספק פסידא אפילו לעשות מלאכה גמורה שלא לצורך המועד משום דה"ל ספק דבר האבד עיין מ"א סי' תקל"ז⁴⁴, וכ"ש לספרי ולכבס במועד דשרי אפילו כשיצא להר"ח⁴⁵, דבכהאי גוונא אסור לעשות מלאכה גמורה שלא לצורך המועד משום הרווחה בעלמא ואפילו פרקמטיא אסורה עיין סי' תקל"ז וצ"ע:

צב מהרי"ק שם. מ"א סוף. תוספת שבת ס"ק יא. וראה גם לקמן שם סוף ס"ק ג.	הס"י. רמ"א שם. וראה מור ושוע"י סי' תקנ"ב וס"ב.
צג כרע"ל ס"ג, לענין גזירות שש. ולענין שאר הגזירות ה"ל ראה ק"מ ס"ק ה.	צד ר"ת שם. רמ"א שם.
צד ב"י סוף ד"ה והוי יודע שהרשב"ן. ורמ"א ס"ד.	צה ר"ת. הובא במרכ"י פ"א רנח. הנהגת מימזנותי דפוס קושטא סוף ל. ראב"ה סי' קנח. מור במסך קא, קנב. שו"ע ס"ד.
צה ר"ת. הובא במרכ"י פ"א רנח. הנהגת מימזנותי דפוס קושטא סוף ל. ראב"ה סי' קנח. מור במסך קא, קנב. שו"ע ס"ד.	צט סעף ה.

צינונים לקונטרס אחרון

פב שו"ת סי' כח ד"ה עוד כתב. הובא בכנסת הגדולה הגב"י, ובמ"א ס"ק יט.	פג מ"א ס"ק יט.
פד ב"י סוף ד"ה והוי יודע שהרשב"ן, בשם המ"מ.	פד ח"ב סי' ג.
פע שו"ת סי' ה.	פה פסחים נד, ב.
פע ס"ק יט, וכנה"ג שם בשם שו"ת משפט צדק ח"א סי' ל.	פו ראב"ה סי' קנח בשם אביו רבינו יואל.
פז ס"ק יא, ולעיל בפנים סי"ט.	פז מו"ק יד, א. טור ושוע"י סי' תקלא ס"ד.
פח ס"ק יג.	פח סק"א.
פט ס"ק יז.	פט מ"א סי' תקלא ס"ק ז.

נודמנה להם שיריא אפילו בערב שבת מותרים לצאת¹⁷ ולכתחלה יפסקו עמהם לשבות בשבת¹⁸ ואם אח"כ כשהיו במדבר לא ירצו לשבות יכולים ללכת עמהם חוץ לתחום אפילו יותר מ"ב מיל אם מתייראים מפני חיות רעות או אפילו אם מתיירא מפני לסמים שלא יגורו ממנו בהמה ולא יוכל ללכת ברגליו או אם יקחו ממנו ולא יוכל לחיות עוד במדבר או אם יקחו מלבושיו בזמן הקור כמעט ימות בקריות כל אחד מאלו נקרא פיקוח נפש ומותר לו לילך עמהם¹⁹.

ויש אומרים²⁰ כיון שיוודע בכיורו גמור שבדאי יצטרך לחלל שבת אסור לצאת אפילו כיום ראשון אפילו לדבר מצוה ולא התירו לדבר מצוה או קודם ג' ימים שלפני השבת אלא להפליג בספינה שאין שם ודאי גמור שיצטרך לחלל שבת שאפשר כשיגיע השבת יגיעו להנצל אחר ויעמדו שם כל השבת ואזי לא יחללו בעשיית מלאכה^(א) ולא בתחומין אע"פ שאין במים עומק ו' טפחים אע"פ שקרוב לדאי הוא שיצטרך לחללו²¹ הקילו חכמים קודם ג' ימים או לדבר מצוה אפילו בתוך ג' ימים אבל כשהוא ודאי גמור שיצטרך לחללו לא הקילו כלל בשום ענין.

ויש להחמיר כדבריהם אבל אין למחות ביד המקילין הואיל ויש להם על מי שסמכו²². ואפילו מי שהולך^(ב) לארץ ישראל לסחורה ולא כדי להתיישב בה אין למחות בידו לפי שיש מי שאומר שזהו ג"כ דבר מצוה שהרי אמרו חכמים²³ כל המהלך ד' אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן עולם הבא²⁴.

ומכל מקום אם הולך בתוך ג' ימים לסחורה או לראות פני חבריו יש למחות בידו הואיל ורבו האוסרים שאין זה חשוב דבר מצוה כלל²⁵:

קונטרס אחרון

(א) ולא בתחומין בו בש"ע לא הוכיר כלל חוץ ל"ב מיל, ואפ"ה כתב המ"א²⁶ דאין להקל, דהיינו למחות בידם²⁷. וגם אם הולכים יותר מ"ב מיל אין בנו כח למחות לפי מ"ש התוספת שבת²⁸, כיון שרוב הפוסקים חולקים על הרמב"ם²⁹ בזה, וגם אם נושאים משאות בידם הכל מדרבנן במדבר שהוא כרמלית בזמן הזה עיין סי' ש]מ"ה³⁰:

(ב) לארץ ישראל לסחורה בו וכ"ש אם מתכוין כדי לילך בה ד' אמות שמתכוין לדבר מצוה שאין בנו כח למחות בידו הואיל ויש לו על מי לסמוך. ואף לסחורה אין בנו כח למחות הואיל ורמ"א³¹ כתב כן אף בחוץ לארץ. אבל לטעיל יש להסתפק כיון שאינו מתכוין כלל למצות ההליכה בארץ ישראל וצ"ע בכהאי גוונא:

קח רמ"א שם. וראה קמ"א ס"ק ז ראה למחות בידם אפילו אם הולכים יותר מ"ב מיל.
קו כתובות קמ"א, א.
קז ריב"ש שם. כנה"ג. שם. הובא במ"א ס"ק מו.
קח מ"א ס"ק כ. א"ה רבה ס"ק יז.

ק ריב"ש ס"ק קא. תשב"ץ ח"א ס"א כ"א. ש"ע שם.
קא ברייתא מ', א. תשב"ץ שם. ש"ע שם.
קב מ"א ס"ק מ בשם תשובת ד"ח גאלאנטי ס"ק יז.
קג מהריב"ל ח"ב ס"י נג. ודב"ז ח"ד ס"י ע"ג. אקמט.
קד"ג הנב"י. מ"א ס"ק יד ופסק"כ.
קד מהריב"ל שם. וראה צ"ע י"ד ס"י צב אות ב.

ציונים לקונטרס אחרון

צג פי"ד ח"א (שהמדבר יש לו דין רה"ר. ראה מ"מ שם). וא"כ לפי האמור לעיל ס"ג, גם במדבר אין איסור תחומין מה"ת.
צד סעיף יא וסעיף יט (שנראה משם דקיי"ל שהמדבר היא כרמלית).
צה סעיף ד.

צ ס"ק כ.
צא וא"כ אין ללמוד מהמ"א חומרא בזה לענין תחומין.
צב ס"ק כ"א (כלומר אין לחשוש לדברי התוספת שבת). שהחמיר מטעם זה בכיירה).

הלכות שבת רמח"רמט

עג

יד וכל זה לכתחלה אבל בדיעבד שכבר יצא בשיירה אפילו בערב שבת ואפילו למייל והגיע למקום שיש לו חשש סכנה להפרד מהשיירה יכול ללכת עמהם בשבת עד שיוגיע למקום שאין לו חשש סכנה להפרד מהם ושם ישבות ולא ילך עמהם ואפילו הוא סמוך לעיר לא יכנס לתוכה לפי שאין לו שם אלא ר' אמות כדן היוצא חוץ לתחום^{קט}.

ואף אם היה לו חשש סכנה עד שנכנס לעיר אינו רשאי להלך בה יותר מר' אמות אף אם היא מוקפת מחיצות לדירה כיון שיצא שלא ברשות חכמים^{קכ} שאסרו לצאת בשיירה תוך ג' ימים לדבר הרשות ואפילו אם יצא לסתורה או לראות פני חבריו הרי זה כיוצא לדבר הרשות ממש לענין זה^{קכא} כמו שנתבאר^{קכב}.

ומכל מקום אם יצא מחמת שלא היה בקי בהלכה והיה סבור שמוותר לצאת אף לדבר הרשות מותר לו להלך בכל העיר ואלפים אמה לכל רוח סביבותיה^{קכג} כיון שבתחלת יציאתו לא יצא באיסור במתכוין ואח"כ כשהגיע השבת היה במקום סכנה ומה שהלך בשבת חוץ לתחום דינו כיוצא חוץ לתחום כדי להציל נפשות שיש לו שם אלפים אמה לכל רוח כמו שיתבאר בס' ת"ז^{קכד} לפיכך אף אם קודם שהגיע לעיר לא היה לו שם חשש סכנה רשאי ליכנס לעיר אם הוא בתוך אלפים לעיר^{קכה} ואין צורך לומר אם יצא בהתר כגון לדבר מצוה ממש^{קכו} או קודם ג' ימים^{קכז} שיש לו אלפים אמה לכל רוח משהגיע למקום שאין בו חשש סכנה להפרד מהשיירה:

רמ"א דינים השייכים לערב שבת וכו' י"ג סעיפים:

א אסור לאדם שיהלך בערב שבת יותר מג' פרסאות^א מתחלת היום^ב כדי שיוגיע למקום שבינתו בעוד היום גדול ויוכל להכין שם צרכי שבת^ג ואפילו אם הוא בענין שאם ילך יותר יגיע לביתו ובני ביתו אפשר ששמו אל לבם שמא יבא היום והכינו גם בשבילי^ד אעפ"כ אסור שמא לא שמו אל לבם כלל מביאתו ולא הכינו לו כלום^ה אבל אם יגיע להם בודאי שיבא היום^ו כגון ששלח להם שליח להודיעם^ז או שהודיעם קודם נסיעתו מביתו^ח מותר לו לילך כל היום^ט:

ב וכל זה כשהוא במקום שיוכל להכין שם צרכי שבת או שאחרים יכינו לו אבל אם הוא במקום שאי אפשר להכין צרכי שבת וגם אחרים לא יכינו לו מוטב שילך אפילו כמה פרסאות^א אולי יגיע למקום שיוכל להכין שם צרכי שבת או שאחרים יכינו לו משישאר שם שבודאי לא יוכל להכין^ב ואפילו אם יש עמו צידה כדי צרכי שבת

קט רלקמן סי' תה ס"א.
קו וברלקמן סי' תה ס"ז.
קזא מ"א ס"ק ז'
קזב סוף סעיף ז'
קזג מ"א ס"ק ח'
קזד סעיף א.
קטו ברלקמן שם ס"א וס"ב שהכלעת תחומין מועלת כו.
קטז תשב"ץ ה"א סוס"י בא. ש"ע ס"ד.
קזז מ"א ס"ק ה'.

א המב"ס פ"ל ה"א.
ג רמב"ם שם. מור וש"ע שם.
ד עובדא דרב כהנא סוכה שם. לפירוש הר"ן שבת י"ג א ד"ה גרסינן בפרק לולב.
ה ר"ן שם.
ו משמעות רמב"ם שם. וראה ב"י מ"ד"ה אין הולכין.
ז רבינו ירוחם ג"כ רש"י ה"א. ש"ע שם.
ח רבינו ירוחם שם.
ט וראה מ"מ ועינים.
י ב"י שם. מור"ע ס"א.
יא ב"י שם. לבוש ס"א.

סימן רמט

א ד' אלעזר ב"ר צדוק נזכה נד. ב. מור וש"ע ס"א.